

UDDANNELSE 15. april 2020

Den danske flexicuritymodel er mere progressiv end Pikettys borgerløn

Thomas Piketty giver i sin nye bog "Kapital og Ideologi" en stribe gode, konkrete forslag til, hvordan det socialt retfærdige samfund skal indrettes, men indretningen af arbejdsmarkedet har vi allerede løst bedre selv.

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Lars Andersen
Direktør

Jon Nielsen
Chefanalytiker

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

📞 40 25 18 34

✉️ la@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Thomas Piketty har med sin nye bog *Kapital og Ideologi* givet nogle konkrete bud på, hvordan samfundet skal se ud, hvis vi skal give alle borgere "adgang til de grundlæggende goder i videst mulig forstand".

Det er en god formulering af, hvad et velfærdssamfund skal kunne, men det interessante ligger selvfølgelig i, hvad de grundlæggende goder er, og hvordan man bedst udbreder dem til alle.

Piketty har gjort det til sit varemærke at konstruere lange historiske dataserier og flyve højere, end de fleste økonomer tør. Han lader sig ikke hæmme af praktiske problemer eller virkelighedens kompleksitet. Man kan sige, at han er en fritæinker, ikke fintæinker.

Og hans ideer er stilet til hele verden. Danmark – af alle verdens lande – er nok det land, hans tanker mindst er henvendt til. Det skal man have i baghovedet, når man vurderer hans konkrete bud på, hvordan det retfærdige samfund ser ud.

Hans forslag til at sikre alle en værdig indkomst er langt fra lige så effektive som den danske arbejdsmarkedsmodel, men på områder som den grønne omstilling, uddannelse og kapitalbeskatning har han alligevel gode og spændende bud – også i en dansk kontekst.

Pikettys bud på, hvordan vi gennemfører den grønne omstilling på en fair måde, består af to velkendte komponenter: en skat på CO₂-udledninger tilsat en grøn check, der fordeler noget af skatteprovenuet tilbage til borgerne afhængigt af deres indkomst. Det er en god idé.

CO₂-skatten skal få virksomhederne til at gøre deres produktion mere klimavenlig og få borgerne til at dreje deres forbrug i en grønnere retning. Men det vil som udgangspunkt ramme de fattigste hårdest. Derfor skal vi føre statens indtægter fra skatten tilbage til borgerne på en måde, der især kompenserer dem med lave indkomster.

Piketty understreger, at en CO₂-skat ikke skal stå alene. Den skal følges af offentlige tilskud og investeringer i grøn forskning, klimavenlig infrastruktur og energieffektivisering og af offentlig regulering og produktstandarder. Det er nødvendigt for at sætte fart på omstillingen, fordele byrderne på flere skuldre og forhindre CO₂-lækage til andre lande.

Løft uddannelserne i bunden

Pikettys analyse bekræfter desuden, at hvis vi skal sikre reelt lige muligheder, skal vi gøre det nemmere at tage en uddannelse for dem, der ikke kom med på uddannelsestoget i første omgang.

De samlede uddannelsesudgifter er naturligt skævvredet i retning af dem, der tager de længste uddannelser og får de højeste lønninger. Men i de senere år er ulighederne i uddannelsesudgifterne blevet større. Det gælder også i Danmark.

Piketty foreslår en form for klippekort, hvor man får ret til ekstra uddannelseshjælp – for eksempel ekstra SU – hvis man først som voksen går i gang med en uddannelse. Det er en rigtig god idé.

[Ifølge en analyse](#) har cirka hver sjette 25-årige i Danmark kun en folkeskoleuddannelse. Derfor skal det være nemmere for ufaglærte at tage en uddannelse som voksne. Tilsvarende skal faglærte have bedre muligheder for at bygge videre på deres kvalifikationer.

Samtidig foreslår Piketty dog, at alle skal have en lille million kroner i 25-årsfødselsdagsgave, som man kan bruge, som man vil – det er ikke et godt forslag. Man får mere ud af statens midler, hvis man målretter dem til uddannelse.

Det er dét, vi i Danmark gør med SU'en. På den måde understøtter vi, at folk uddanner sig. Det er en afgørende motor for både den sociale mobilitet og for den generelle produktivitet.

Højere formuebeskatning

Pikettys store slagnummer er formueulighed og de skævheder, det afstedkommer. Derfor foreslår han for eksempel at beskatte formuer direkte og ikke kun via arveafgifter og skatter på kapitalindkomst, som vi gør i Danmark.

Han er med på, at det vil få folk med store formuer til at flytte deres penge ud af landet. Populært sagt bliver en formueskat dermed til en beskatning af de røde og de dumme – altså dem, der ikke flytter deres formuer. Derfor slår Piketty fast, at formueskatter ideelt set skal gælde for alle EU-lande.

Han mener, at Frankrig ville kunne indføre det alene. Det mener vi til gengæld, at Danmark er for lille til. En europæisk formueskat ville være et godt skridt, men dansk enegang skubber bare formuer ud af landet.

Det danske skattesystem med relativt høje skatter på kapitalindkomster er i fravær af en fælleseuropæisk formueskat en effektiv måde at bremse formueakkumulationen på. Desuden betyder vores arbejdsmarkedspensioner, at lønmodtagerne i Danmark allerede i dag er medejere af de store danske virksomheder og får del i deres afkast. Det bidrager til at sænke formueuligheden.

Ikke desto mindre kunne kapitalskatterne godt trænge til en overhaling. Piketty påpeger, at beskatningen af formuer på nuværende tidspunkt er lavere på de højeste formuer end på middelklassens formuer, fordi lån ikke trækkes fra husets værdi, når boligskatterne opgøres. Det gælder også i Danmark.

Derudover er selskabsskatten for multinationale selskaber fundamentalt fejlkonstrueret, fordi selskaberne selv kan flytte deres overskud til lande med lav skat. Derfor har han ret i, at der er brug for objektive kriterier for, hvordan selskabsskatten skal fordeles.

Er mere progressivt

Men når det kommer til at sikre alle en værdig indkomst og gode muligheder i livet skal vi til gengæld ikke skele til Pikettys forslag om, at staten skal toppe folks indkomst op, hvis den er på under 60 procent af gennemsnitslønnen. Den danske arbejdsmarkedsmodel med en høj mindsteløn og målrettede offentlige overførsler er nemlig en langt mere effektiv og fleksibel måde at sikre alle en værdig indkomst på.

De kollektive overenskomster har vist sig at være en uhyre effektiv måde at sikre, at lønmodtagere får del i velstanden, uden at konkurrenceevnen lider overlast. Samtidig har vi målrettet de offentlige overførselsindkomster til folk uden et job og ledsaget dem af rådighedskrav. Det skal sikre en balance, hvor ydelsesniveauet på den ene side er forholdsvist højt, mens den samlede regning på den anden side er forholdsvist lav.

Den danske arbejdsmarkedsmodel, flexicuritymodellen, er derfor uhyre velegnet til at afstemme de forskellige hensyn på arbejdsmarkedet. Det skal vi holde fast i og passe på ved at stoppe de løbende dagpengeforringelser – men ikke ved at indføre et langt mere primitivt ydelsessystem.

Når Piketty foreslår et mere primitivt system, skyldes det, at hans forslag ikke er henvendt til de skandinaviske lande. Det danske overenskomstsystem bygger på en lang forhandlingstradition, og de offentlige ydelser kan kun målrettes, fordi vi har en offentlig sektor, der er supereffektiv og har gode oplysninger om borgerne. Derfor er det langt fra alle lande, der kan gå Danmarks vej.

Pikettys forslag er inspiration til verdenssamfundet. I en dansk kontekst er Pikettys forslag på områder som klima, uddannelse og beskatning af multinationale selskaber rigtig gode. Og hans tanker om beskatning af formue er interessant i en EU-kontekst. Men den danske arbejdsmarkedsmodel er med et aftalebaseret arbejdsmarked, arbejdsmarkedspensioner og et stærkt socialt sikkerhedsnet bedre egnet til at afstemme de mange hensyn på arbejdsmarkedet end Pikettys borgerløn og 25-årsfødselsdagsgaver.

Kronik bragt i Information den 15. april 2020